

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ САМОЗАЛІСЕНИХ ЗЕМЕЛЬ У ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ

РІЗНИЧЕНКО Катерина Євгенівна
студентка 4-го курсу ОС «Бакалавр»
спеціальність «Геодезія і землеустрій»

Науковий керівник
БОГДАН Яніна Анатоліївна
асистент кафедри
геодезії та картографії
Національний університет
біоресурсів і природокористування України,
м. Київ, Україна,
stepchuk.yanina@nubip.edu.ua

Військова агресія на території України призводить до втрати особливо цінних земель, в тому числі й земель, на яких розміщені ліси. Три мільйони гектарів лісу України, що становить майже третину лісового фонду, уражені внаслідок воєнних дій. Значна їх частина постраждала через пожежі від обстрілів та вибухів (наприклад, Ізюмський бір, тощо)[1].

З початку повномасштабного вторгнення в Україні повністю знищено до стадії припинення росту за даними Державного агентства лісових ресурсів України майже 900 гектарів лісів, а за попередніми підрахунками UWEC Work Group загальною постраждали 104 тисячі гектарів (включно із низовими пожежами, які не призводять до повного знищення деревостанів)[2].

В Україні самозалісені землі становлять особливий ресурс у контексті післявоєнного відновлення. Хоча юридично вони не належать до земель лісогосподарського призначення, фактично вже виконують функції лісових екосистем: підтримують біорізноманіття, регулюють клімат, захищають ґрунти та водний режим. У сучасних дослідженнях підкреслюється, що саме такі території можуть стати основою для «зеленого» відновлення, адже поєднують потенціал використання деревини та недревних продуктів із відновленням екологічної стійкості.

Один із напрямів відновлення стосується застосування деревини для реконструкції житла та інфраструктури, а також для забезпечення енергії. Самозалісені землі можуть стати додатковим джерелом деревини, проте лише за умови впровадження сталих практик управління, щоб не порушити їхні екосистемні функції.

Другий напрям орієнтований на довгострокове відновлення через підходи «близькі до природи». Це включає висадку місцевих видів, розвиток екотуризму та агролісівництва. Самозалісені землі виступають природною базою для відновлення біорізноманіття та формування кліматостійких ландшафтів.

Третій напрям зосереджується на управлінні та інноваціях: прозорість, антикорупційні заходи, децентралізація та залучення місцевих громад.

Для самозалісених земель це особливо актуально, адже їхній правовий статус потребує врегулювання. Ефективне управління здатне перетворити такі ділянки з «проблемних» у ресурс для сталого розвитку.

Ліси розглядаються як наріжний камінь післявоєнного відновлення, адже вони забезпечують не лише деревину, а й критично важливі екосистемні послуги – від захисту сільськогосподарських угідь до пом'якшення змін клімату. Самозалісені землі, що виникли природним шляхом, можуть відіграти ключову роль у цьому процесі: вони формують нові екосистеми, здатні підтримати продовольчу безпеку, зменшити ризики деградації та стати основою інтегрованого підходу до відновлення[3].

Збереження самосійних лісів має надзвичайне значення. Ліси, що виникають природним шляхом, зазвичай більш стійкі до зовнішніх впливів і ефективніше накопичують вуглець порівняно зі штучними насадженнями. Їх охорона є вагомим внеском у боротьбу зі зміною клімату, а також сприяє економічному розвитку громад і збільшенню надходжень до місцевих бюджетів. Важливим кроком у цьому напрямі є передача самозалісених ділянок до лісового фонду та закріплення їх за постійним лісокористувачем, що забезпечує належну охорону й водночас сприяє збільшенню площі лісів[4].

Військова агресія спричинила масштабні втрати лісових екосистем України, проте самозалісені землі відкривають нові можливості для відновлення. Природні екосистеми, що виникають самостійно, демонструють високу стійкість до зовнішніх впливів і можуть стати основою для формування кліматостійких ландшафтів у післявоєнний період[5].

Після бойових дій частину територій доцільно залишати для природної регенерації, адже саме самозалісені землі здатні швидше відновлювати біорізноманіття та екосистемні функції. Важливим завданням є правове врегулювання їхнього статусу та інтеграція у лісовий фонд, що забезпечить охорону й створить умови для сталого розвитку[2].

Таким чином, самозалісені землі слід розглядати як стратегічний ресурс у післявоєнному відновленні України. Вони поєднують природну здатність до регенерації з можливістю впровадження сучасних практик управління, що відповідають європейським стандартам сталого розвитку. Їх інтеграція у лісовий фонд дозволить не лише збільшити площу лісів, а й забезпечити довгострокову екологічну та економічну стабільність країни.

Список використаних джерел:

1. Науковий вісник ужгородського національного університету URL:[Перегляд Том 2 № 88 \(2025\): Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право](#) (дата звернення 11.02.2026 р.).

2. Reforestation in Ukraine in war and post-war times
URL:<https://uwecworkgroup.info/uk/reforestation-in-ukraine-during-and-after-war-time/> (дата звернення 11.02.2026 р.).
3. Pathways for Ukraine's post-war nature recovery: Focus on forest socio-ecological systems URL:
<https://www.iufro.org/media/fileadmin/science/task-forces/t49-post-conflict-flr/research-article-Pathways-for-Ukraines-post-war-nature-recovery.pdf> (дата звернення 11.02.2026 р.).
4. Товариство лісівників України URL:<https://tlu.kiev.ua/pro-nas/novini-zakhodi/novina/article/zrostaie-ploshcha-vrjatonanikh-lisiv.html> (дата звернення 11.02.2026 р.).
5. Шляхи відновлення природи України після війни: Фокус на лісових соціально-екологічних системах URL:[Шляхи відновлення природи України після війни: Фокус на лісових соціально-екологічних системах | Амбіо | Зв'язок Springer Nature](#)

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«GEOPOINT»

5-6 березня 2026 року

**PROCEEDINGS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

«GEOPOINT»

March 5-6, 2026

УДК 332.2/.7:528.4/.9"364"(082)

ISBN 978-617-8798-98-7

«GEOPPOINT»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, Україна, 5-6 березня 2026 року: матеріали конференції. Київ: НУБіП України. 2026. 332 с.

Рекомендовано Вченою радою факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 5 від 19 березня 2026 року)

У збірнику матеріалів конференції подано результати сучасних наукових досліджень за секціями: землеустрій та кадастр в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, оцінка земель, врахування збитків та управління ризиками, геопросторові технології та ДЗЗ. Розраховано для науково-педагогічних працівників, представників науково-дослідних установ, науковців, спеціалістів установ та фахівців землевпорядного напрямку, аспірантів, студентів.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове. Автори матеріалів несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей, відповідаючи принципам академічної доброчесності.

Відповідальні за випуск: І. А. Опенько, О. Д. Грищак

©НУБіП України, 2026